

ประเภทภูมิปัญญาด้าน ประดิษฐ์ แป้ง เครื่องทุ่นแรง

ชื่อภูมิปัญญา น้ำคอก

บทนำ

น้ำคอก คือภาชนะที่ใช้บรรจุน้ำคั้น น้ำกิน ที่ทำมาจากกระบอกไม้ไผ่ ไม้ซาง ที่ผู้คนได้นำไปใช้ในท้องไร่ ท้องนา ในสมัยก่อนไม่มีกระติก หรือถังพลาสติก ก็จะมีแต่น้ำคอก และน้ำคั้น หม่าน้ำ เท่านั้น เพราะเป็นวัสดุที่ทนทานต่อการแตก น้ำคอกที่ทำมาจากไม้ไผ่ ไม้ซาง ไม้สีสุก ไม้ไผ่เหี้ย

กระบวนการ

น้ำคอกไม้ไผ่มีปล้องยาวประมาณ 50 – 70 เซนติเมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 – 4 นิ้ว โดยการตัดให้มีข้อของไม้ทั้งสองข้อ เรียกว่า หนึ่งบั้ง โดยส่วนล่างจะทิ้งข้อให้ไม้ยาวประมาณ 1 – 2 นิ้ว ส่วนบนให้ปล้องของไม้ยาวกว่าข้อไปอีกประมาณ 4 – 5 นิ้ว แล้วทำการเจาะรูตรงข้อ ส่วนข้างบนประมาณไม้ต่ำกว่า 2 รู เพื่อให้การไหลถ่ายเทของน้ำได้ดี

น้ำคอก จะมีชื่อเรียกแทนจำนวนว่า บั้ง หมายถึง สรรพนามและมีลักษณะของการเลือกไม้ที่แก่จัด ไม้มีรูรั่ว และรอยแตก เพื่อให้การเก็บน้ำได้คงอยู่ดี และมีลักษณะพิเศษ ความสวยงามและฝีมืออยู่ที่การประดิษฐ์ และการขัดเหลา ตรงส่วนปากข้างบนจะเจาะรูสำหรับเชือกร้อยทำเป็นสาย สำหรับสะพาย หรือหิ้ว ตรงปากกระบอกของน้ำคอก จะมีการตัดแต่งปลายกระบอกด้วยกัน 2 แบบ คือ

1. น้ำคอกปลายเปียงแบบธรรมดา
2. น้ำคอกปลายปิด (คล้ายปากปลาฉลาม)

น้ำคอกดังกล่าวมา ส่วนมากจะใช้บรรจุน้ำกิน หรือสุราก็ได้ น้ำคอกนับเป็นภูมิปัญญาประเภทเครื่องใช้ ของประดิษฐ์ ของชาวอำเภอเวียงสา ที่สืบทอดมาควรค่าแก่การศึกษาอนุรักษ์สืบต่อไป

แหล่งข้อมูล

นายญาณ สองเมืองแก่น

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 บ้านบุญยืน ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110

☎ 054 – 781105